

ERRAT

mp

Un camp de presos comuns, on va fer el servei militar com a vigilant, va servir a Dovlàtov com a tema

ducció al català de Dovlàtov i amb un dels seus grans llibres, *La zona*. *Apunts d'un vigilant de camp*, amb una traducció que carbura de Miquel Cabal i un pròleg de luxe de Ricard San Vicente. *La zona*, mai traduïda tampoc al castellà, s'afegeix als Dovlàtov que ens havien arribat en traducció castellana, des de *La extranjera* -presentada fa anys per Círculo de Lectores i reeditada per Ikusager- fins a *El compromiso*, un magnífic recull de contes de l'experiència de l'escriptor com a periodista a la capital estoniana, Tallinn, entre el 1973 i el 1976. *Metàfora* va traduir *La maleta*: "Cada emigrant té dret a tres maletes". Quan va sortir de la Unió Soviètica, finalment, el narrador només en va omplir una. De cada un dels objectes que hi portava en va sorgir un conte. I el llibre, esclar. Fa deu anys, Àltera, amb versió i pròleg de San Vicente publicava *Los nuestros*: "Tenen davant seu la història de la meva família. Una història, espero, prou ordinària". La finalitza amb l'anunci del naixement, el 1981, del seu fill, Nicolas Dowly, ja ciutadà americà.

La família, la professió i els records van ser temes preferents en l'obra de l'escriptor. A *La zona* va reunir les vivències en un camp de presos comuns durant el servei militar. El text, el primer escrit per Dovlàtov, va patir una sèrie de desventures. Redactat

a Rússia, va sortir microfilmada mitjançant unes franceses, que l'hi van reenviar quan ell era als Estats Units. Alguns dels capítols més acabats els van treure amics de l'escriptor, no sospitosos per a les autoritats soviètiques. Podríem dir que es tracta d'una novel·la, com les altres, a causa del protagonista i d'una trama, poblada de personatges que es repeteixen, des del sergent, *alter ego* del narrador, fins als oficials, suboficials, presos i treballadors de la rogalia del camp. Cada capítol està precedit per

una carta a l'editor en funció dels microfilms que recuperava i reconstruïa. En l'última, que publiquem com a complement d'aquest article, fa un resum d'intencions: la manca d'efectismes, d'excessos tràgics ("torno a repetir que el que m'interessa és la vida, no la presó. I les persones, no els monstres"). En aquest punt, convindria que el llegís Jonathan Littell, que és tot el contrari. Dovlàtov també insisteix en la necessitat de seguir un camí propi ("Sempre he somiat ser deixeble de les meves pròpies idees").

Entremig, tota una galeria de vicissituds humanes i anècdotes, l'assassinat d'un reclus, l'intent d'eliminar un confident o un atac a ell mateix que el du un mes a l'hospital. Sense oblidar el caràcter dels seus companys d'armes, excèntrics com un estonià o injustos com el capità. També la vida quotidiana a la presó entre reflexions sobre literatura i morals, entre "el camp" i "la llibertat": "Llàstima que la literatura no tingui cap objectiu. Altrament diria que havia escrit el llibre precisament per això". Des de l'avinentsa de l'existència d'una literatura de presons, fins i tot en les joves lletres russes, que va des de Dostoievski fins a Soljenitsin passant per Txékhov, Xalàmov i Siniavski. Precisament va ser Soljenitsin el pretext que van utilitzar

alguns il·lustrats editors per tornar-li l'original de *La zona*, argumentant que la literatura concentracionària havia quedat exhaurida: "Però si els nostres llibres són del tot diferents! En Soljenitsin descriu els camps polítics. Jo, els penals. Ell era un reclus. Jo, un vigilant. Per a Soljenitsin, el camp és l'infern. Jo, en canvi, penso que l'infern som nosaltres mateixos".

Les magnífiques històries van de menys a més, cada cop més inspirades. San Vicente recupera al pròleg un text que Brodsky va escriure un any després de la mort del seu amic: "Serioja era abans que res un magnífic estilista. Els seus relats viuen sobretot en el ritme de la frase, avancen en la cadència de la veu de l'escriptor. Estan escrits com si es tractés de versos: l'argument té un valor secundari, és només el pretext per narrar. Són més un cant que una narració". Em quedo també amb les cartes, en una de les quals manifesta l'alegria per ser a Nova York, a la taula d'un bar prenent un cafè irlandès. Sota la taula dorm un indigent negre amb una camisa vermella. Ens diu: "Per cert, havia vist en Ievtuixenko amb aquella mateixa camisa". Humor, amor, alcohol, memòries... Tot plegat, com un trencadís gaudi-nià signat pel gran Dovlàtov. Felicitats per als editors i per als lectors que es vulguin regalar un gran plaer.*

Soljenitsin va ser el pretext d'uns editors per tornar-li 'La zona'

"Nova York, 16 de juny de 1982

[...] He decidit deixar de banda els episodis més salvatges, sanguinolents i monstruosos de la vida en un camp. Tinc la sensació que semblarien especulatiu. L'efecte no provindria de la trama artística, sinó del material mateix.

No escric retrats fisiològics. Tampoc no escric sobre la presó i els reclusos. Volia escriure sobre la vida i les persones. I no vull convidar els meus lectors a una cambra dels horrors.

Evidentment, hi hauria pogut col·locar vés a saber què. Vaig conèixer un home que es va tatuar al front «Esclau de l'mvd». Naturalment, després d'això, dos metges de la presó li van espellar el cap. Vaig veure orgies multitudinàries de lesbianes sobre les teulades dels barracons. Vaig veure com violaven una ovella (per comoditat, el reincident Xuixània en ficà les potes del darrere dins les botes de feltre). Vaig ser en un casament de dos mariques del camp i fins i tot vaig cridar «Visca els nuvis!».

Torno a repetir que el que m'interessa és la vida, no la presó. I les persones, no els monstres.

I no m'atreuen en absolut els llorers d'un Virgili contemporani. (Amb tot el meu amor envers en Xalàmov.) En tinc prou d'haver fet de guia al museu Puixkin...

No fa gaire, el rabiós d'en Guenis em va dir:

-Sempre tens por que no et surti com a en Xalàmov. No tinguis por. No et sortirà com a ell...

Entenc que això és una petita ironia amistosa. Però, per què hauria de voler reescriure Xalàmov? O fins i tot Tolstoi, Puixkin, Lermontov o Rjevski? Per què hauria de copiar Alexandre Dumas, com va fer Fitzgerald? *El gran Gatsby* és un llibre fantàstic. No obstant això, prefereixo *El comte de Montecristo*...

Sempre he somiat ser deixeble de les meves pròpies idees. Potser ho aconseguiré en els meus anys de senectut.

Així doncs, diguem que he passat per alt els detalls més corpredors de la vida en un camp. No he promès als lectors un espectacle impressionant. Hauria preferit posar-los davant d'un mirall.

I encara existeix un altre extrem: submergir-se en l'estètica fins a oblidar-se d'un mateix. És a dir, oblidar que el camp és abjecte i descriure'l amb les tradicions ornamentals de l'escola sud-occidental.

D'aquesta manera, hi havia dos extrems. Hauria pogut parlar de l'home que es va cosir un ull. Del que va péixer una cadenera ferida a la zona de tala fins a curar-la. D'en Iàkovlev, el malversador que es va clavar els collons a la llitera. O d'en Burkov, el carterista que sanglotava a l'enterrament d'un escarabat de Sant Joan...

En resum, si li sembla que no hi ha prou mesquinosa, n'hi afegim. Però si és ben al contrari, també es pot arreglar...".